

PRIMA MONOGRAFIE A PITEȘTIULUI

SPIRIDON CRISTOCEA*
CARMEN MĂDESCU**

Cu ocazia împlinirii, în 1988, a 600 de ani de atestare documentară a Piteștiului, s-a tipărit prima monografie a acestei localități, rodul cercetărilor unor intelectuali piteșteni¹ cu îndelungate preocupări în domeniu. Tipărirea monografiei era cerută, nu numai de împlinirea unui număr rotund de ani de la prima atestare, ci și de faptul că această localitate în plină înflorire nu avea o asemenea lucrare, în timp ce Câmpulungul, al doilea oraș ca mărime al Argeșului, avea patru monografii publicate².

Dar prima monografie a Piteștiului, care vede acum lumina tiparului, este cea a lui Dimitrie Butculescu³, din 1883. Născut la București, Dimitrie Butculescu (1845-1916), descendent al unei vechi familii boierești, poseda proprietăți întinse în multe județe ale țării, printre care și în Argeș, iar la Pitești avea case, prăvălii, terenuri ș. a. Pionier al mișcării cooperatiste din țară, el a înființat la Pitești „Societatea Cooperativă a Meșteșugarilor și Comercianților din Argeș”, al cărei președinte de onoare a fost Dimitrie Brătianu. Deși făcuse studii de economie, a fost pasionat de arheologie, efectuând cercetări la multe

Dimitrie Butculescu

* Muzeul Județean Argeș, Pitești.

** Pitești.

¹ Petre Popa, Paul Dicu, Silvestru Voinescu, *Istoria Municipiului Pitești*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1988, 360 p.

² Cele patru monografii ale Câmpulungului sunt: C. D. Aricescu, *Istoria Câmpulungului, prima residență a României*, Imprimeria lui Ferdinand Om, Bukurești, vol. I, 1855; vol. II, 1856; C. Rădulescu-Codin, *Câmpulungul Muscelului. Istoric și legendar. Privire asupra trecutului...*, Editura Librăriei Ioan N. Stăicu, Câmpulung-Muscel, 1925; Ioan Răuțescu, *Câmpulung-Muscel. Monografie istorică*, Tipografia Gh. N. Vlădescu, 1943, 426 p.; I. Hurdubețiu, Fl. Mărțu, N. Nicolaescu, Gh. Pârnuță, Il. Stănculescu, *Câmpulung-Muscel, ieri și azi. Istoria orașului*, Câmpulung-Muscel, 1974, 384 p.

³ Despre Dimitrie Butculescu, vezi: *Enciclopedia istoriografiei românești*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978, p. 77; Corneliu Mateescu, *Dimitrie C. Butculescu (1845-1916)*, în „Drobeta”, 1982, nr. 5, p. 224-225; Spiridon Cristoceă, *Argeș. Dicționar de istorici*, Editura Tiparg, Pitești, 2003, p. 56-57.

obiective, printre care și în Argeș, la Jidava și Cetățeni. O mare parte din colecția sa arheologică a ajuns la Muzeul Național de Antichități, iar altă parte s-a pierdut. Aceeași soartă au avut-o și manuscrisele sale: unele au fost risipite de familie, altele au ajuns la Muzeul de Istorie și Artă al Municipiului București, Arhivele Naționale, Muzeul Porților de Fier de la Drobeta Turnu Severin ș. a. Unul din aceste manuscrise, *Pitești. Position géographique. Histoire. Ses monuments. Son industrie*, a ajuns în colecția Muzeului Județean Argeș, fiind inventariat în fondul bibliotecii acestei instituții la nr. 3545. Acest manuscris face dovada pasiunii lui Butculescu nu numai pentru arheologie ci și pentru cunoașterea trecutului unui oraș de care era legat prin multe lucruri.

Monografia este scrisă pe un caiet ce are imprimat pe coperta din față „Text pentru. *Librăria L Alcalay Calea Victoriei 18 Tip. Lith. Comerciala str. Șelari 10*”, iar de mână este scris de autor „*Pitești 1883 Corporații*”. Tot pe această copertă este scris „N. 3545”, ca număr de inventar, de către Iacob Marian, fost custode al muzeului, iar muzeografa Florentina Cojocaru a consemnat cu creionul numele „*Butculescu*”, pentru a se ști cui a aparținut manuscrisul. Caietul, cu dimensiunile 20,5 cm x 17 cm, are 38 file nenumerate, însă filele 32-35 au fost desprinse, rămânând la cotor un ștraif de circa 4 cm. Din cele 38 de file sunt scrise, total sau parțial, filele 1 r-2 r, 5 r-9 r, 12 r-14 v, 21 r-22 v, 26 r-27 r, 30 r-v, 36 r. Manuscrisul este scris cu cerneală maro și violet, iar fila 9 r (Le Baccarat) este scrisă în cea mai mare parte cu creionul, iar cu cerneală au fost adăugate câteva rânduri. Coperta din spate a manuscrisului lipsește. Manuscrisul este scris în limba franceză, textul făcând dovada faptului că autorul stăpânea destul de bine această limbă. Pe fila 36 este scris în limba română de către autor un hrisov prin care Duca Vodă întărește lui Avram neguțătorul din Pitești satul Seaca din județul Olt, document care nu este datat și nici nu știm dacă se mai păstrează.

Manuscrisul cuprinde mai multe capitole: Poziția geografică, Industria și comerțul, Bisericile și Jocul de Baccara. Din păcate monografia nu este terminată, căci lipsesc o serie de capitole care ar trebuit să figureze într-o asemenea lucrare. Dar nici capitolele existente nu sunt terminate, căci, în cel ce se referă la biserici, autorul n-a relatat decât despre schitul Buliga și nimic despre celelalte locașuri religioase din oraș. În elaborarea monografiei, autorul n-a folosit documente aflate în arhive, ci materialul este construit pe baza observațiilor și constatărilor directe cu realitatea.

Cu toate acestea, strădania lui Butculescu reprezintă o contribuție care nu trebuie ignorată de cei care vor să cunoască istoria orașului Pitești. Deosebit de prețioase sunt datele pe care le oferă despre schitul Buliga, locaș care exista pe vremea când autorul a întocmit monografia. Dacă textul pisaniei fusese redat și de Grigore Tocilescu⁴, Butculescu face și o descriere sumară a bisericii și prezintă și un plan pe care însă l-a tăiat cu un X și a scris peste el „mauvais”.

Monografia lui Butculescu a fost consultată de mulți cercetători ai trecutului Piteștiului, însă singurul care a folosit date din ea este pr. Marin Braniște în valorosul și amplul său studiu ce se referă la schitul Buliga⁵. Considerând-o, pe bună dreptate, „*încercare de monografie... neterminată*”, autorul n-a observat pe copertă anul „1883”

⁴ Grigore Tocilescu, *Raporturi asupra câiva mănăstiri, schituri și biserici din țară prezentate Ministerului Cultelor și al Învățământului Public*, București, 1887, p. 5-6.

⁵ Marin Braniște, *Schitul Buliga, un metoc în Pitești al Mitropoliei Țării Românești*, în „Mitropolia Olteniei”, anul XVIII, 1966, nr. 1-2, p. 47-106.

de aceea consemnează că este „nedatată”.

Prezentăm în anexă textul monografiei în limba franceză, ca și traducerea lui în limba română.

ANEXĂ

„PITEȘTI

POSITION GEOGRAPHIQUE. HISTOIRE. SES MONUMENTS. SON INDUSTRIE.

Pitești a été fondée par Negru-Vodă au XIIIe s. peut-être sur l'emplacement de l'ancienne Pirum. Elle est située entre le 43°,52' de latitude et le 24°,47' longitude, près de la rivière Argeș.

Cette ville est la capitale du District d'Argeș et la résidence de la Prefet. Elle possède 11,700 habitants.

La Préfecture et la sous-préfecture de l'arrondissement Pitești, le Tribunal de 1re instance du district ont leur résidence ici.⁶ /

La ville est étagée sur le penchant de la colline qui la borde et elle est assise sur deux couches différentes des terrains. La première qui commence au sud de la plaine de l'Argeș jusque vers sa principale rue centrale et la seconde vers l'ouest jusque presque au sommet de la colline.

La première couche permet aux habitants d'avoir des caves sèches parce que le terrain est argileux tandis que dans la seconde couche il leur est impossible d'avoir des caves à cause des terrains d'alluvions qui en est sa formation aussi les quelques caves qui existent dans cette couche sont-elles des véritables citernes, à cause de l'infiltration des eaux souterraines/ car le terrain étant alluvionnaire n'oppose pas de résistance aux jaillissement des eaux souterraines/.

De sorte qu'on pourrait bien dire que le haut quartier de la ville est assis sur une couche d'eau. /p. 4/

La population, d'après le recensement de 1882 est de 161,607 habitants, repartis de la manière suivante:

	des villes	des arrondissements	le nombre des villages	le nombre des habitants des villes et des arrondissements
Pitești				12.000
Pitești				20,618
Oltu-Topologu				42,754
Loviște				19,941
Courtea d' Argeș				4,000
Argeș				18,700
Cotmeana-Gălăești				43,594
				161,607

⁶ Așa în original, textul tăiat cu o line.

⁷ Textul subliniat a fost scris de autor pe un fragment de coală și atașat cu o agrafă de fila 4.

Coperta manuscrisului

SON INDUSTRIE ET SON COMMERCE

Le district d'Argș est le verger de la Roumanie.

Le pommier, dont une de ses variétés la plus délicieuses de toutes et la plus préférée est le pommier crețesc; Le poirier, deux ou trois variétés; Le noyer commun; Le noisetier des forêts; Le pêcher - la grosse pêche filamendreuse mais douce et acidulée et aqueuse; Le prunier, cu goût, călugărești; Le grillotier; Le cĂsier, dont une variété surnommée Draganele de Pitești est supérieure à toutes par sa chĂire ferme, elles forment deux variétés: les rouges et les noires; L'abricotier a amende douce, trĂs douces et acidulees; Le mirabellier commun; L'abricotier a amende amĂre; Le brugnionier; Le cognassier; La vigne; CĂsier amer; La framboise; La fraise; La mĂre; Reine-claude; Cassis; Grosseiller à maquereau. /

De la pomme, la poire, la prune, l'abricot, la grillotte et le cognassier on retire des profits assez visibles; mais malheureusement tout est à l'état primitif et on peut à peine la taxer d'une industrie naissante.

La pomme et la poire decoupées par tranches et dessechées servent de nourritures au paysan dans leur jour de maigre.

L'abricot, la grillotte et la prune bouillis et desséchés servent de même à l'alimentation; mais leur préparation si peu soignée qu'elle ne peut vraiment songer à faire une concurrence sérieuse aux produits semblables de l'étranger.

La prune, le coing et l'abricot servent à faire une pâte qui est très employée dans la pâtisserie. Ces fruits ainsi réduits en pâte sert aussi à l'alimentation du peuple. /

Mais le meilleur profit que l'on ait retiré jusqu'à présent de la prune c'est l'eau-de-vie que l'on en extrait et qui dans la localité aussi bien que dans les districts avoisinants est la boisson favorite du riche et du pauvre avant les repas. Cette boisson, dont le plus haut degré est 16 de l'alcoolmètre Wagner joue un rôle très-important vu le aussi le nombre de distilleries; ils dépassent le chiffre de 160 dans tout le district. Cette industrie est exercée par des roumains et a un rendement de près de 400,000 frs annuellement.

Tous ces fruits servent aussi à la fabrication de confitures, industrie très-productive par la grande consommation que l'on en fait dans notre pays et qui remplace les sirops des autres pays.

Le raisin par exemple joue un plus grand rôle et déjà non loin de Pitești la Vigne Măgura baptisée depuis dernièrement la Vigne Florica, propriété / de m. Jean C. Brătianu, le Président du ministère actuel, a acquis une réputation européenne. Presque tous les côteaoux avoisinants Pitești sont occupés par des vignes et des vergers. /

Il y a Pitești:

6 tanneries exercées par des tanneurs roumains et qui emploient dans leur fabrication les peaux de boeuf, buffle, brebis et chèvre desquelles ils extraient des gros cuir à semelle, du maroquin, du cuir de Russie et de la basane qui produisent un revenu de plus de 50,000.

3 fabriques de chandelles et de savons communs préparés avec des graisses de vache, de brebis et de chèvre qui produisent un revenu de près de 100,000 frs.

1 fabrique de draps appartenant à M. Nicolae Coculescu qui fournit amplement pour la localités des draps gris, bruns, noirs, marrons et d'un bon marché exceptionnel. Cette fabrique a été décorée de la Medaille d'or à l'exposition de la Concordia Română (l'an dernier).

~~1 Une fabrique de chapeaux de paille communs pour les paysans d'un prix très minime confectionnés avec de la paille du pays, manufacture appartenant à M. I. N. Coculescu³. Les chapeaux de pailles sont faits par les paysans de Lunca Mărghiei (pl. Colimăna).~~ /

Des manufactures de caciuiola pour le peuple.

Des manufactures de chaussures communs pour la paysans.

Une fabrique d'eau gazeuse.

Deux fabriques de cierges.

Deux abattoirs.

Une fabrique de chapeau de feutre.

4 confiseries et pâtisseries.

Deux imprimeries.

Quatre journaux: Argeșul Roșu, Vocea Argeșului Conservator, Cultura și Terranul cel Roșu.

³ Așa în original, textul tăiat cu o linie.

Les Églises

Dans notre pays, que par
 tout ailleurs les églises recouvertes avec les
 mêmes les pierres tombales sont les
 seuls monuments qui paraissent appa-
 raître quelques pages dans notre histo-
 ire. Mais est-il temps que nous nous
 occupions de la science de cette
 étude d'autant plus que nous man-
 quons presque d'histoires locales.
 Cette branche scientifique est
 en fait pas si riche en soi la matière
 et si nous ne trois personnes s'en
 occupent ce n'est ni grâce au concours
 du public, ni du gouvernement, mais
 à leur initiative privée. Et est-ce
 pour autant que l'on soit plus sûr
 de la science de cette science
 qui est un établissement fondé l'été

Fila 12 r. manuscrisului

Pitești est une place commerciale pour les grains, pour le bois de construction.

Cette ville n'a aucune vitalité, elle est monotone et triste, malgré sa position favorisée par la colline où elle se trouve/.

La ville est établie sur une couche aquifère. Aussi observe-t-on dans la rue principale à une profondeur d'un mètre de la surface de la terre un courant d'eau qui arrose souterrainement la ville; presque à chaque maison sur le / trottoir l'on observe de petites citernes qui contiennent cette eau.

Ce qui m'a beaucoup surpris de voir tous les matins les rues de la ville arrosées et je me demandai d'ou ce luxe; car la ville, outre les quelques pompes des pompiers, elle ne possède aucun arrosoir municipal. C'était simplement le jaillissement de l'eau souterraine. Ces eaux⁹ traversent probablement aussi des gisements de mercure car l'on observe les dents de ses habitants noirs¹⁰. Il y en a qui m'ont assuré que bien souvent

⁹ Dont la composition contiens de sels en dissolution tels que sulfure de fer, magnésie et de l'arsenic et (.....ilizibil).

¹⁰ Action produite par le mercure avec calcaire qui se dépose à la racine des dents. Assertion du Docteur T. Coculescu.

dans leurs caves ils trouvent des gouttes de mercure, comme par exemple dans la vieille cave de la maison de M. Besteley. Cette ville n'a aucune activité et est très peu hospitalière, le monde vit chez lui sans trop s'occuper des autres en ce qui concerne l'urbanité; autrement ils ont la langue bien pendue pour débatter leur voisin.

En été le jeudi et le dimanche la musique militaire egaye le jardin public qui se trouve dans le centre de la ville, alors la ville déborde ici et dans ces seules occasions que l'on peut observer seulement le beau sexe de la localité.

Il est vrai alors que vous ne pouvez pas résister de dire que la piquante brune a choisi Pitești comme lieu de prédilection.

Le type de la localité est le dolyocephale prognate avec les variétés locales bruns foncés et châtains.

VIE

Le Baccarat. Pendant toute la sainte année il existe dans le high-life de la localité une fièvre des cartes, autant beau sexe que vilain sexe se dépouille mutuellement dans le jeu du baccarat. Malheureuse distraction qui d'un côté ravit un temps précieux, qu'on pourrait dépenser à une production utile à la société et de l'autre elle pousse à la spoliation réglementée. Il faut être juste, ce vice n'est répandu que dans la classe des boyaros locaux, car les commerçants s'occupent de leur commerce et de leur intérieur. Point de club, point de réunion où l'instruction ou la culture se développent! Gare à l'indigène et à plus forte raison à l'étranger qui visiterait la localité il blemirait.

Goût de restaurants ce qui prouve que se nourrir chez eux est de second ordre. Les femmes vivent comme dans un sérail; beaucoup de luxe pour une si pauvre localité.

LES EGLISES

Dans notre pays plus que partout ailleurs les églises avec les croix et les pierres tombales sont les seuls monuments qui peuvent apporter quelques pages dans notre histoire. Aussi est-il temps que nous nous occupions très sérieusement de cette étude d'autant plus que nous manquons presque de données archéologiques. Cette branche scientifique n'est pas même en voie de formation et si deux ou trois personnes s'en occupent ce n'est ni grâce au concours du public, ni de gouvernement, mais à leur initiative privée. Il est temps pourtant que l'on soit plus révérencieux envers cette science qui fouille l'histoire dans les décombres du passé. Elle nous servirait à fixer nos dates historiques qui, jusqu'à présent se trouve à l'état nomade, si je puis m'exprimer ainsi.

C'est par les fouilles que l'histoire de Babylone, de Ninive en Asie, de Troie, de Mycènes, de Tyrinthe en Grèce a été réformée et a gagné cette autorité autenthifiée par la révélation des objets découverts.

C'est pourquoi, à part les quelques documents que nous possédons j'insérerai dans ce court tracé de Pitești des inscriptions lapidaires des églises et de même qu'à Courtea d'Argès nous avons mis à jour une pierre tombale d'une princesse¹¹ dont

¹¹ La princesse Stana portant le nom monacal de Sophronie, fille de Neagoe et femme de Ștefan Voda le Luxurieux.

l'existence était avouée par nos / historiens et le nom ignoré¹², de même ici peut-être celles-ci nous prêteront-elles un concours efficace pour la description historique de cette ville.

Commençons donc par l'église dont la date de sa construction nous affirme son antiquité.

C'est l'Eglise Bouliga placé sous le vocable des Sts. Voévozi (les archanges Michael et Gabriel).

Cette Eglise est située à l'Ouest de la ville sur le penchant de la chaîne de collines aux pieds de laquelle se trouve Pitești.

Sa configuration extérieure est un parallélogramme dont l'abside est en hémicycle. Le porche est construit en brique et le plafond cintré appuyé sur six piliers en brique. Tous les encadrements des fresques sont des rinceaux avec dessins géométriques rouge, brun et noir/. Toutes les fresques représentent des scènes bibliques et des persécutions de martyrs.

La chambranle du portail, qui est de pierre peinte en vert, est ornée d'un rinceau de fleurs et de feuilles entrelacées. Au dessus se trouve la pierre commémorative de cette église: *Ку вѣхъ татулиши ку ахутору фюлуи* + Avec la volonté du Père et l'aide du fils et l'accomplissement (săvârșirea) du st. Esprit le bon Dieu nous a accordé la grâce et l'exhortation de construire depuis les fondations cette sainte et divine /p. 18/ Eglise, moi l'esclave de Dieu Jupan Martin fils de Jupan Pătru Bouliga et avec ma Jupenissa Neacșa pour la louange et l'honneur des très grands voevozi Michel et Gabriel et de tous les autres sans corps...¹³ durant le règne de notre éclairé seigneur Ion Constandin Nicolas voevod pour servir à nous et à nos parents de souvenir éternel. Amen. Sept. 1er jours, année 7254 (1746¹⁴ d. Chr.)¹⁵.

L'Eglise possède deux cloches dont la plus ancienne et la plus grande a une hauteur de 0,46 m et le diamètre 0,55. Elle porte au sommet une seule rangée d'inscription latine avec caractères majuscules latins: „*Ioannes Georgius Angerer me fudit graecii 1746.*” Jean George Angerer m'a coulé à Greci en 1746. /

Plus bas sur le bord de la cloche il y a en lettres cyrilliques l'inscription suivante: *Мартинъ купецу зснд „Martin Coupetzou*¹⁶ 7254 (1746 d. Ch.)”.

A gauche et à droite sur les parois de la cloche se trouvent les deux archanges Michel et Gabriel. /

INDUSTRIES

Tanneurs. Jusqu'en 1867 Pitești possédait une grande corporation de tanneurs roumains qui faisaient un commerce assez actif avec Slatina, Râmnicu-Vâlcea,

¹² M. Kogalniceanu, *Letopisețele Valahiei și Moldovii*, p. 487.

¹³ Loc alb.

¹⁴ În loc de 1745, autorul a datat greșit pisania în 1746.

¹⁵ + Cu vrerea Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvârșirea Duhului Sfânt, miluindu-ne bunul Dumnezeu, îndemnatu-ne-a de am zidit această sfântă și Dumnezeuască biserică din temelie, cu robul lui Dumnezeu, jupan Martin sin Jupan Pătru Buliga, și cu jupănessa mea, Necșa, întru lauda și cinstea marilor voievozi Mihail și Gavril și a tuturor celorlalte fără de trupuri ... în zilele prea / luminatului Domn Ion Constandin Nicolae Voevod, ca să fie nouă și părinților noștri de pomenire în veci. Amin. Sep. 1^a di l. 7254 (1746 d. Chr.).

¹⁶ Le mot „coupetzou” veut dire commerçant.

Cămpulung, Courtea d'Argeș, Drăgășani et Orezu et dans les autres localités d'alentour.

Le nom des principaux tanneurs étaient:

1. Petcu Tabacu
2. Bociu „
3. Filip „
4. Avram „
5. Niculcea „
6. Tudor „
7. Ioachim „
8. Stoian „
9. Hristache „

Chaque tanneurs employment dans leur tannerie de 8 à 10 ouvriers et même plus.

Cette industrie qui avait fait affirmer la bonté de ses produits dont la semelle de Pitești avait acquis dans la pays une grande reputation. Cette corporation était redoutable et était installée dans une rue de la ville qui porte encore leur nom.

A partir de 1867 cette corporation a commencé à disparaître./ et maintenant il n'existe plus que deux tanneries exercées par des Hongrois natifs de Pitești; encore celles-ci sont-elles d'une importance très inférieure. Avant les cordoniers aussi bien de Pitești que d'ailleurs dans notre pays méconnaissaient les cuirs étrangers.

Marchands de poisson salé. Dans ce district de même que dans ceux de Mușcel et de Vâlcea, de Romanatzi n'ont point de balta et ils sont approvisionnés par le poisson salé des balta de Galatz et de Braïla.

Chez nous le poisson salé est une des nourritures les plus favorites du paysan et ils l'employent aussi pendant le maigre et le gras; mais les deux époques de l'année où la consommation est très prononcée c'est pendant le maigre de la Noël qui dure 40 jours et celui de St. Pierre qui dure une semaine ou deux, de même que les mercredis et vendredis et les jours feriés qui sont spécifiés pour le maigre avec poisson comme Blagovesteniele 25 marte, Floriile une semaine avant Pâques, Ovedenia au mois de Juin / au 6 Août (schimbarea la față să cercetez calindarul).

On voit donc bien quelle grande consommation l'on fait dans notre pays de ce poisson autant comme nourriture de bon plaisir que comme nourriture imposée par la religion pour observer que son commerce doit donner des résultats très satisfaisants pour ceux qui s'en occupent.

Comme nous l'avons dit, est le grand entrepôt de cette marchandise. C'est d'ici qu'il est débité à Râmnicu Vâlcii, à Courtea d'Argeș, à Cămpulung, à Drăgășani et à Slatina quand celle-ci ne s'approvisionne directement de Zimnicea, de Giurgiu ou d'ailleurs.

Il y a actuellement plus de 12 commerçants de poisson salé à Pitești dont 3 d'entre eux sont marchands en gros.

La variété des poissons salés est:

Craps en divisimale ciortocrap, ciortan, ciortanică; Morun; Somn; Știucă; Cossac; Cârjanca (soiu de pește alb di-i dice și albișori); Plătică. /

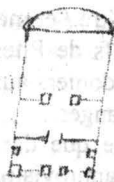
Le consommation annuelle peut-être évaluée a plus de 400 000 okas de poisson. La valeur moyenne de l'oka est de 0,70. /p. 24/

historiens et le nom ignoré, le même
~~nom de~~ sans doute fort commun à
 ici peut-être celles-ci nous prêteront-elles
 un concours efficace pour la description
 historique de cette ville.

Comme on s'en souvient par l'église dont la
 date de sa construction nous affirme
 son antiquité.

C'est l'église Rouleuse placée sous
 le vocable des Sts Basile et Grégoire
 (les anciens Sts Michel et Gabriel).

Cette église est située à l'ouest de la ville
 sur le penchant de la chaîne de
 collines aux pieds de laquelle se trouve
 l'église.

La configuration extérieure est un parallèle
 grand bout d'abside est en hémicycle.

Le portail est construit en briques et a une
 fondation en pierre sur six piliers en briques.

Tous les encadrements des fenêtres sont des
 mosaïques avec des motifs géométriques rouges.

~~par ses historiens sans le reconnaître, peut-être son auteur.~~
 (1) M. Rogulniceanu - L'Église de l'abbaye de Mădăria, p. 187.

Fila 13 r. a manuscrisului

LES CORPORATIONS

Les Corporations ont joué un grand rôle dans cette ville et y entretenaient le monopole industriel dans les districts avoisinants. Son état était prospère surtout dans certaines branches. Ainsi les pescari ou marchands de poisson frais et salé prédominaient tous les marchés des districts d'Argêș, de Mușcel, de Vâlcea et de Romanatzi même.

La corporation des blanari et cococari dont le staroste ou chef était Răducanu Gligoriu jouissait d'une réputation établie. Les particuliers et surtout les monastères (car dans l'habillement des moines entrait la *fermenea*, veston fourée) en faisaient une consommation qui assurait une vitalité de longue durée. Les *hârșia* étaient apportées du nord de la Moldavie et même de Bessarabie. Malheureusement, depuis la sécularisation des monastères cette branche d'industrie a baissé petit à petit. Aujourd'hui elle a cessé faute de consommateurs. Il n'y a presque plus de moines. /

Avec l'introduction du costume nemțesc (entre 1851-52) ou habillement à la mode européenne pour quitter le costume turc, une autre branche de notre industrie qui

était très-développée a disparu depuis la premier quart de ce siècle. C'était la corporation des tailleurs, dont deux d'entre eux jouissaient d'une réputation établie, George Târtacu et Nitza Vargatu. L'habillement alors étant à la mode turque et les tailleurs étrangers n'auraient osé se hasarder dans un pareil genre de spécialité. C'est pourquoi ces tailleurs roumains vacquaient-ils paisiblement à leur profession n'ayant aucune concurrence autant comme marchandise provenant de l'extérieur que comme ouvriers étrangers pénétrant dans leur sein.

Pour les *ișlicari* et les *abagii* c'était la même cause qui les maintenaient dans leur état florissant. Ce genre de coiffure / selon la mode turque ou persane était travaillée dans le pays et l'étranger n'aurait osé entreprendre une industrie qui ne pouvait se consommer que dans notre pays. Aussi les *ișlicarii* jouaient-ils un rôle important dans cette localité. Les principaux étaient: Marcu Abagiu, Petcu Daci, Iancu, Nicula, Neciu, dont le staroste étaient Petcu Daci et ensuite Marcu Abagiu.

Les *cavaf*s et les *cordonniers* qui à eux deux formaient une corporation seule consommait pour leur industrie les matériaux locaux; on ne connaissait alors la marchandise provenant de l'étranger.

La corporation des *caçiouleri* dont le principal chef était.....(spațiu liber) /

COMMERCE

Tout le commerce des céréales se trouve actuellement entre les mains des Juifs et cela depuis 10 ans à peu près surtout la construction de la voie ferrée. Avant les Grecs qui par perfection étaient réputés pour ce commerce se sont retirés d'ici et les deux ou trois Roumains qui s'occupaient de cette spéculation ont disparu. De sorte que cette principale artère économique est soumise aux caprices et aux avarices des Juifs. Aussi guettent-ils comme les araignées dans leur toile les malheureux fermiers ou propriétaires qui forcément doivent tomber dans leurs filets. La mesure de la vente des céréales dans notre pays / est *kila* composée de 20 boisseau. Cette mesure n'a jamais été adoptée par eux correctement. C'est tantôt 21 boisseaux tantôt 22 b ou bien la vente par *okas*.

Kirka biv vel ban ot Curtișoara

Lui Avram neguțătorul ot Pitești și cu fecioriii lui căți Dzeu'i va da. Ca să-i fie lui satul Seacă dupe Calmațuiiu ot sud Olt preste tot hotarul, însă moșia fără de nume și fără de partea unui om anume (loc alb).

Pentru că acest sat cumpăratu-l-au Avram neguțătorul de la boiariul domniei mele Kirka biv vel ban ot Curtișoara¹⁷ și de la feciorii lui Radul (loc alb) drept bani gata ugri 120 care le-a fost și lor de cumpărătoare și cu zăpis de la mâna lor de vânzare și cu boiari mărturie.

Documentul lui Duca Vodă¹⁸, pergament lung 0,68'-lat 0,50''.

Notă: În traducere, notele 9-13 au fost introduse în text cu litere aldine.

¹⁷ Este vorba de Rudeanu Chircă (din Curtișoara și din Ruda). Vezi: Nicolae Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova sec. XIV-XVII*, Editura Enciclopedică Română, București, 1971, p. 237-238.

¹⁸ Gheorghe Duca, domn al Țării Românești (1673-1678)

Traducere

„PITEȘTI

**POZIȚIE GEOGRAFICĂ. ISTORIE.
MONUMENTELE. INDUSTRIA**

Piteștiul a fost fondat de Negru-Vodă în sec. al XIII-lea, poate pe amplasamentul anticului Pirum. El este situat între 43°,52' latitudine și 24°,47' longitudine, lângă râul Argeș.

~~Acest oraș este capitala districtului Argeș și reședința prefectului. Are 11.700 locuitori.~~

~~Prefectura și subprefectura arondismentului Pitești, Tribunalul primei instanțe a districtului își au reședința aici. /~~

Orașul este etajat pe panta colinei care-l mărginește și este așezat pe două niveluri diferite de teren. Primul începe la sud de lunca Argeșului, până către strada centrală principală, iar al doilea se întinde spre vest, până aproape de vârful colinei. Primul nivel îngăduie locuitorilor să aibă pivnițe uscate, deoarece terenul este argilos, în timp ce în al doilea nivel acestora le este imposibil să aibă beciuri, din cauza terenurilor aluvionare din care este alcătuit. Cele câteva pivnițe, care există în acest nivel, sunt adevărate cisterne din cauza infiltrațiilor apelor subterane, pentru că terenul, aluvionar fiind, nu împiedică apele subterane să țâșnească. /

Așa încât, am putea spune, pe bună dreptate, că zona înaltă a orașului este așezată pe un strat de apă. /

Populația, după recensământul de la 1882, este de 161,607 locuitori, repartizați astfel:

Orașe	Arondismente	Numărul satelor	Nr. locuitorilor orașelor și arondismentelor
Pitești			12.000
	Pitești		20,618
	Oltu-Topologu		42, 754
	Loviștea		19,941
Curtea de Argeș			4,000
	Argeș		18,700
	Cotmeana- Gălăești		<u>43,594</u>
			161,607 /

INDUSTRIA ȘI COMERȚUL

Districtul Argeș este livada României.

Mărul – cel mai delicios soi și cel mai preferat dintre toate este mărul crețesc;
Părul – două sau trei soiuri; Nucul obișnuit; Alunul de pădure; Piersicul – piersica mare și cămoasă, însă dulce, acidulată și succulentă; Prunul, cu fructe gustoase, călugărești,

Vignul; Cireșul al cărui soi numit Drăganele de Pitești este superior tuturor prin carnea ei tare. Sunt de două feluri, roșii și negre; Caisul cu fructe dulci, foarte dulci și acedulate; Corcodușul obișnuit; Caisul cu fructe amare; Nectarinul; Gutuiul; Vița de vie; Cireșul amar; Zmeura; Fraga; Mura; Pruna verde parfumată; Coacăzul; Agrișul. /

Din mere, pere, prune, caise, vișine și gutui se obțin profituri destul de mari, dar, din nefericire, totul este într-o fază primitivă și numai cu greu o putem numi o industrie incipientă.

Mărul și para, tăiate felii și uscate, servesc drept hrană țăranului în zilele de post.

Caisele, vișinele și prunele, fierte și uscate, servesc și ele la alimentație. Însă prepararea lor cu atât de puțină minuțiozitate le pune în imposibilitatea de a putea face o concurență serioasă produselor din străinătate.

Din prune, gutui și caise se face o pastă ce este foarte folosită în patiserie. Aceste fructe, astfel transformate în pastă, servesc, de asemenea, la alimentația oamenilor. /

Însă, până acum, cel mai bun profit care s-a obținut din prune este băutura alcoolică ce se extrage din ele și care în localitate, ca și în districtele învecinate, este băutura favorită înainte de mese, atât pentru bogat cât și pentru sărac. Această băutură, care ajunge la maxim 16 grade pe scara alcoolmetrică Wagner, are un rol foarte important, judecând prin prisma numărului de distilieri; ele depășesc cifra de 160 în întregul district. De această industrie, care produce un câștig de aproape 400.000 franci anual, se ocupă românii.

Toate fructele menționate servesc, de asemenea, la producerea dulcețurilor, industrie foarte productivă prin consumul pe scară largă de care se bucură la noi în țară și care înlocuiește siropurile din alte țări.

Strugurele are un rol foarte important și iată că de-acum, nu departe de Pitești, Via Măgura, botezată de curând Via Florica, proprietatea / domnului Ion Brătianu, Președintele guvernului actual, a câpătat o reputație europeană. Aproape toate dealurile din jurul Piteștiului sunt ocupate de vii și livezi. /

La Pitești sunt:

6 tăbăcării ale unor tăbăcari români și care folosesc în procesul de fabricație pieile de bou, de bivol, de miel și de capră, din care extrag piei mari de talpă, de marochin, piele de Rusia și din cea închisă la culoare, care produc un câștig mai mare de 50.000 [franci].

3 fabrici de lumânări și de săpunuri obișnuite preparate cu grăsimi de vacă și de miel, care produc un venit de aproape 100.000 franci.

1 fabrică de pânzeturi, aparținând d-lui Nicolae Coculescu¹⁹, care furnizează din abundență pentru localitate multe pânze gri, brune, negre, maro ce se vând ieftin. Această fabrică a fost decorată cu Medalia de Aur la expoziția Concordia Română (acum un an).

¹⁹ Nicolae Coculescu, figură marcantă a vieții politice piteștene în sec. XIX: în 1848 era președintele clubului revoluționar din Pitești, la 12 septembrie 1848 a devenit judecător al Tribunalului Argeș, iar la 8 februarie 1859 a făcut parte din „deputația” Piteștiului care l-a întâmpinat pe Alexandru-Ioan Cuza la sosirea în București (P. Popa, P. Dicu, S. Voinescu), *op. cit.*, p. 132, 135, 136, 140.

~~O fabrică de pălării de paie obișnuite pentru țărani, foarte ieftine, confecționate din paie de la țară, aparținând d-lui I. N. Coculescu. Pălăriile de paie sunt făcute de țărani de la Lunca Mărghiei²⁰ (pl. Cotmeana). /~~

Manufacturi de căciuli pentru popor.

Manufacturi de încălțăminte obișnuită.

O fabrică de apă gazoasă.

Două fabrici de pături.

Două abatoare.

O fabrică de pălării de fetru.

4 cofetării și patiserii.

Două tipografii.

Patru jurnale: Argeșul roșu²¹, Vocea Argeșului²², conservator, Cultura²³ și Țăranul²⁴ cel roșu.

Pitești este un loc în care se comercializează cerealele, ca și lemnul pentru construcții.

Acest oraș este lipsit de orice vitalitate, este monoton și trist, în ciuda poziției sale favorizată de colina unde se află.

Orașul este așezat pe un strat cu multă apă, așa cum se poate observa în strada principală, la o adâncime de un metru de la suprafața solului, acolo curgând apă ce udă în subteran orașul; aproape la fiecare casă, sub / trotuar, se observă mici cisterne ce conțin această apă. M-a surprins foarte mult să văd în fiecare dimineață străzile orașului stropite și m-am întrebat de unde acest lux; fiindcă orașul, în afară de câteva grupe de pompieri, nu posedă nici un serviciu de stropire municipal. Era vorba, pur și simplu, de izvorărea apei subterane. Aceste ape (în compoziția cărora intră săruri dizolvate, cum ar fi sulfura de fier, magneziu și arsenicul) traversează probabil și zăcăminte de mercur, căci aceasta se observă și pe dinții înnegriți ai localnicilor (efect produs de mercur și de calcarul care se depune la rădăcina dinților. Aserțiunea doctorului T. Coculescu). Unii dintre ei m-au asigurat că în pivnițele lor găsesc foarte adesea picături de mercur, precum în vechea pivniță a casei d-lui Beștelei.

Acest oraș nu are nici o activitate și este foarte puțin ospitalier; fiecare trăiește la el acasă, fără să se ocupe prea mult de ceilalți în ce privește viața de oraș; altminteri, ei au limba îndeajuns de lungă pentru a-și bârbi vecinii. /

Vara, joia și duminica, muzica militară înveselește Grădina Publică ce se găsește în centrul orașului și atunci orașul se revarsă aici, acestea fiind singurele ocazii când sexul frumos al localității poate fi văzut. Este adevărat că atunci nu veți putea să

²⁰ La 1888, Lunca, numită și Moșnenii din Deal, era un sat cu 60 de familii ce făcea parte din comuna rurală Mărghia, Plasa Cotmeana, județul Argeș (George Ioan Lahovari, *Dicționar geografic al județului Argeș*, Stabilimentul Grafic Socecu & Teclu, București, 1888, p. 103). Astăzi, satele Mărghia de Sus și Mărghia de Jos fac parte din com. Lunca Corbului, județul Argeș.

²¹ Probabil este vorba de „Argeșul” apărut la Pitești în 1883 (Ilie Barangă, *Dicționarul presei argeșene*, Editura Tritonic, București, 2003, p. 16).

²² În lucrarea lui Ilie Barangă, p. 163, este menționat ziarul „Vocea Argeșului” (dec.1881- noiembrie 1882) tipărit în Pitești, în Tipografia lui Gh. Popescu.

²³ „Cultura” a apărut la Pitești (8 decembrie 1878-septembrie 1882) în Tipografia lui Gh. Popescu, girant responsabil fiind N. Ionescu (Ilie Barangă, *op. cit.*, p. 35).

²⁴ Probabil este vorba de „Țăranul” (14 oct. 1881-1884), redactor-responsabil Constantin Dobrescu-Argeș, tipărit la Pitești la Noua Tipografie Niță Rădulescu (Ilie Barangă, *op. cit.*, p. 150).

nu remarcăm faptul că ramura brună a ales Piteștiul ca loc predilect. Tipul localității este pregnant doliocéfal, cu variabilele locale brun închis și castaniu. /

VIATA

Jocul de Baccara. Cât este anul de lung, se manifestă în rândul „high-life”-ului local o adevărată febră a jocului de cărți, atât femeile cât și bărbații joacă-mânindu-se unii pe alții jucând baccara. Nefericită distracție care pe de o parte răpește un timp prețios, ce ar putea fi consumat într-o îndeletnicire utilă societății, și pe de altă parte împinge la spoliere reglementată. Trebuie să recunoaștem însă că acest viciu nu este răspândit decât în rândul boierilor locali; negustorii își văd de comerțul lor și de interiorul lor. Nu există club, nu există loc de întâlnire unde instruirea (cu sensul de învățământ – n. n.) sau cultura să se dezvolte. Să fie cu băgare de seamă localnicul și mai ales străinul care, vizitând orașul, ar păli.

Există gustul restaurantelor, ceea ce demonstrează că a mânca acasă este pe locul doi.

Femeile trăiesc precum într-un serai – prea mult lux pentru o localitate atât de sărmană. /

BISERICILE

În țara noastră, mai mult decât în oricare altă parte, bisericile, cu crucile și cu pietrele tombale, sunt singurele monumente care pot adăuga câteva pagini în istoria noastră. Iată că a sosit timpul să ne ocupăm foarte serios de acest studiu, cu atât mai mult cu cât aproape că ne lipsesc datele arheologice. Această ramură științifică nu este nici măcar în curs de formare, iar dacă două sau trei persoane se ocupă de aceasta, nu este nici datorită sprijinului publicului, nici datorită stăpânirii, ci grație inițiativei lor private. Totuși, este timpul să ne avem mai mult respect pentru această știință care dezgroapă istoria / din ruinele trecutului. Ea ne-ar folosi la stabilirea datelor noastre istorice care, până în prezent, se găsesc în stare nomadă, dacă mă pot exprima astfel. Prin săpături, istoria Babilonului, a Ninivei în Asia, a Troiei, a Miceneului, a Tirintului în Grecia a fost reformulată și a câștigat acea autoritate autenticată prin aducerea la lumină a obiectelor descoperite.

Iată de ce, în afară de cele câteva documente pe care le posedăm, am inserat în această scurtă schiță a Piteștiului inscripțiile lapidare din biserici și așa cum la Curtea de Argeș noi am dezgropat o piatră tombală a unei prințese (**Prințesa Stana purtând numele monahal de Sofronia, fiica lui Neagoe și soția lui Ștefan Vodă²⁵**), căreia istoricii noștri îi recunoscuseră existența, / dar îi ignoraseră numele (**M. Kogălniceanu – Letopisețele Valahiei și Moldovii, p. 487**), în același fel aici acestea ne vor putea ajuta în descrierea istorică a acestui oraș.

Să începem, deci, cu biserica a cărei dată de construcție ne indică vechimea sa. Este Biserica Buliga, pusă sub hramul Sfinții Voievozi (Arhanghelii Mihail și Gavriil). Această biserică este situată în vestul orașului, sub panta lanțului de coline lângă care se găsesc Piteștii. Configurația sa exterioară este de paralelogram cu absida înemicerc. Pridvorul este din cărămidă, iar tavanul boltit al acestuia se sprijină pe șase stâlpi din cărămidă. Toate chenarele de frescă reprezintă vrejuri cu motive geometrice.

²⁵ Stana, fiica lui Neagoe Basarab și a doamnei Despina Milița, căsătorită cu Ștefăniță cel Tânăr, domnul Moldovei (1517-1527).

roșii, brune și negre. /

Toate frescele prezintă scene biblice și de persecuții ale martirilor. Ancadramentul intrării este din piatră pictată în verde, decorat cu un vrej de flori și frunze intercalate [*in entrelac*]. Deasupra se găsește piatra comemorativă [pisanie n. n.] a acestei biserici: + Cu vrerea Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvârșirea Duhului Sfânt, miluindu-ne bunul Dumnezeu, îndemnatu-ne-a de am zidit această sfântă și Dumnezeiască biserică din temelie, eu robul lui Dumnezeu, jupan Martin sin Jupan Pătru Buliga, și cu jupănessa mea, Necșa,²⁶ întru lauda și cinstea marilor voievozi Mihail și Gavril și a tuturor celorlalte fără trupuri...²⁷ în zilele prea/ luminatului Domn Ion Constantin Niculae Voevod, ca să fie nouă și părinților noștri de pomenire în veci. Amin. Sep. 1^a di L. 7254 (1746²⁸ d. Chr.).

Biserica are două clopote, dintre care cel mai vechi și cel mai mare are o înălțime de 0,46 m și diametrul de 0,55 m. Acesta poartă în vârf o inscripție latină dispusă pe un singur rând, cu caractere majuscule latine: „✠ Ioannes Georgius Angerer me fudit graecii 1746.” [Ioan George Angerer m-a turnat pentru greci în 1746]. /

Mai jos, pe marginea clopotului, se găsește următoarea inscripție în litere chirilice: Martin cupețu 7254 „Martin cupețu (Cuvântul cupeț înseamnă comerciant) 7254 (1746 d. Chr.)”. La stânga și la dreapta, pe pereții clopotului, sunt reprezentați cei doi arhangheli, Mihail și Gavriil. /

INDUSTRIILE

Tăbăcari. Până în 1867 Piteștiul avea o corporație importantă de tăbăcari români ce făceau un comerț destul de activ cu Slatina, Râmnicu-Vâlcea, Câmpulung, Curtea de Argeș, Drăgășani și Horezu, dar și cu alte localități dinprejur.

Cei mai importanți tăbăcari erau:

1. Petcu Tabacu
2. Bociu „
3. Filip „
4. Avram „
5. Niculcea „
6. Tudor „
7. Ioachim „
8. Stoian „
9. Hristache „

Fiecare tăbăcar folosea în tăbăcăria sa 8-10 muncitori sau chiar mai mulți.

Această industrie și-a făcut cunoscută calitatea produselor sale, dintre care pielea (talpa) de Pitești și-a câștigat o reputație însemnată în țară. Corporația aceasta era redevabilă și era instalată într-o stradă a orașului, care poartă încă numele lor.

Începând din 1867, această corporație a început să dispară, / iar astăzi nu mai există decât două tăbăcării ținute de unguri născuți la Pitești și care sunt și de o importanță foarte redusă. Înainte, la Pitești, ca peste tot în țara noastră, sforarii nu știau

²⁶ După Marin Braniște, autorul a transcris greșit Neacșa, în loc de Anișa care era soția lui Martin Buliga (M Braniște, *op. cit.*, p. 50).

²⁷ Loc alb.

²⁸ În loc de 1745, autorul a datat greșit pisanie în 1746.

prea multe de pieile tăbăcite din străinătate.

Negustorii de pește sărat. În acest district, ca și în cele de Muscel, de Vâlcea și de Romanați, nu există baltă, ele fiind aprovizionate cu pește sărat din Balta (Jaleiului și a Brăilei).

La noi, peștele sărat este unul dintre cele mai preferate alimente ale țaranului, atât în post cât și în dulce. Dar cele două perioade din an când peștele este cel mai mult consumat, sunt postul Crăciunului, care durează 40 de zile, și acela al sfântului Petre, care durează o săptămână sau două, ca și miercurea și vinerea, precum și în zilele de harti din post, cu dezlegare la pește, precum Blagoveștenia 25 martie, Floriile, săptămână înaintea Paștelui, Ovedenia, în luna iunie / sau 6 august (Schimbarea la Față și cercetez calendarul). Se constată ușor, deci, cât de mult este consumat peștele în țara noastră, atât ca hrană de plăcere, cât și ca aliment impus de religie, astfel încât comercializarea sa trebuie să dea rezultate foarte satisfăcătoare pentru cei care se ocupă de acest lucru. Cum am mai spus, aici [la Pitești], este un mare antrepozit pentru această marfă. De aici, peștele este dus la Râmnicul Vâlci, la Curtea de Argeș, la Câmpulung, la Drăgășani și la Slatina, atunci când aceste localități nu sunt aprovizionate direct de la Zimnicea, Giurgiu sau din altă parte. Sunt acum mai mult de 12 negustori de pește sărat la Pitești, trei dintre ei fiind comercianți en gros.

Speciile de pește sărat sunt:

Crap, de mai multe feluri: ciortocrap, ciortan, ciortănică; Morun; Somn; Țiucă; Cosac; Cârjanca (soi de pește alb de-i zice și albiciori); Plătică. /

Consumul anual poate fi evaluat la mai mult de 400.000 okale de pește. Valoarea medie a okalei este de 0,70. /

CORPORAȚIILE

Corporațiile au avut un rol important în acest oraș, întreținând monopolul industrial în districtele învecinate, situația lor fiind prosperă îndeosebi în anumite ramuri. Astfel, pescarii sau vânzătorii de pește proaspăt și sărat predominau în toate piețele districtelor Argeș, Muscel, Vâlcea și chiar Romanați. Corporația blănarilor și jojarilor – al cărei staroste sau șef este Răducanu Gligoriu – se bucurau de o reputație recunoscută, particularii și mai ales mănăstirile (deoarece din îmbrăcămintea călugărilor făcea parte fermeneaua, un veston căptușit) făcând o consumație care asigura o activitate susținută, de lungă durată. Hârșia era adusă din nordul Moldovei și chiar din Basarabia. Din păcate, după secularizarea mănăstirilor, această ramură a industriei a decăzut încetul cu încetul. Astăzi, ea a încetat din lipsă de consumatori. Aproape că nu mai există călugări. /

O dată cu introducerea costumului nemțesc (între 1851-1852) sau a îmbrăcămînții după moda europeană, care a înlocuit costumul turcesc, o altă ramură a industriei noastre care era foarte dezvoltată a dispărut în primul sfert al acestui secol – corporația croitorilor (doi dintre ei având o reputație deosebită – George Târtacu și Niță Vărgatu). Îmbrăcămintea fiind atunci după moda turcească, croitorii străini n-ar fi îndrăznit să se hazardeze într-un asemenea gen de specializare. Iată de ce croitorii români mai trăgeau chiulul fără grijă de la profesia lor, neavând nici o concurență, nici în privința mărfii provenind din exterior, nici a străinilor care ar fi putut penetra în mijlocul lor.

În privința işlicarilor și abagiilor, aceeași cauză îi menținea în situația lor înfloritoare. Acest gen de tunsoare / după moda turcească sau persană era practică în țară, iar străinul n-ar fi îndrăznit să inițieze o industrie ce nu și-ar fi găsit piața de desfacere decât în țara noastră. De asemenea, işlicarii au jucat un rol important în această localitate, cei mai importanți dintre ei fiind Marcu Abagiu, Petcu Daciu, Iancu Necula, Neciu, starostele fiind Petcu Daciu și apoi Marcu Abagiu. Cavafii și sfornici care formează o singură corporație, foloseau în industria lor materiale locale; nu cunoștea atunci marfa străină.

Corporația căciularilor al cărui șef principal era ... (spațiu liber) /

COMERȚUL

Întregul comerț de cereale se găsește acum în mâna evreilor și aceasta de aproape 10 ani, mai ales construcția căii ferate. Mai demult erau grecii care, prin excelență, sunt recunoscuți pentru acest comerț și care s-au retras de aici. Și cei doi sau trei români care se ocupau cu aceste speculații au dispărut. Astfel că această ramură principală a economiei este supusă capriciilor și avarițiilor evreilor. Astfel, ei pândesc precum păianjenii din pânza lor pe nefericiții fermieri sau pe proprietarii care neapărat trebuie să le cadă în plasă. Măsura de vânzare a cerealelor în țara noastră este / kiln, alcătuită din 20 de obroace. Această măsură nu a fost niciodată adoptată de ei corect este când 21 de obroace, când chiar 22 de obroace. Se mai practică și vânzarea cu ocau.” /

THE FIRST MONOGRAPH OF PITEȘTI

Abstract

The monograph inedited by Dimitrie Butculescu in 1883 presents some aspects from the history of the town. The monograph is preserved in manuscript in the Argeș County Museum.